

Број/Број: 03/1.03/11-05-214/09

Сарајево/Сарајево, 20.5.2009.

KOLEGIJIMA OBA DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

ZAJEDNIČKOJ KOMISIJI ZA ODBRANU I SIGURNOST

KOMISIJI ZA VANJSKE POSLOVE PREDSTAVNIČKOG DOMA

**Izveštaj o učešću delegacije Parlamentarne skupštine BiH na
proslavi 60. godišnjice NATO-a**

U zgradi Senata Italije u Rimu obilježena je, 11. maja 2009., 60. godišnjica NATO-a. Ovom događaju prisustvovala su parlamentarne delegacije zemalja članica NATO-a, te delegacije pridruženih članica i zemalja posmatrača.

Neke od istaknutih ličnosti koje su se obratile skupu bili su: Lech Wałęsa, bivše predsjednik Poljske; Giulio Andreotti, doživotni senator i bivši premijer Italije; Massimo D`Alema, član Parlamenta i bivši premijer Italije; Giampaolo Di Paola, predsjedavajući Vojnog komiteta NATO-a; Ignazio La Russa, ministar odbrane Italije; Franco Frattini, ministar vanjskih poslova Italije; Jean-Marie Bockel, ministar odbrane i veterana Francuske; Genc Pollo, zamjenik premijera Albanije; Lubov Sliska, zamjenik predsjedavajućeg Državne Dume Ruske Federacije; Ranko Krivokapić, predsjednik Parlamenta Crne Gore i dr.

U ime Bosne i Hercegovine događaju su prisustvovali: Ivo Miro Jović, delegat u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH i član Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost, i Dejan Vanjek, šef Odjela za saradnju s međunarodnim organizacijama.

Gosp. Giampaolo Di Paola, predsjedavajući Vojnog komiteta NATO-a, naglasio je značaj samita NATO-a Strasbourg – Kehl, održanog u aprilu ove godine, na kojem je, soim značaja 60. godina postojanja NATO- a, istaknuta i potreba promišljanja budućeg djelovanja Saveza. Novi pristup zahtijeva i kolektivni napor svih zemalja članica kako bi se osigurala zajednička sigurnost. Gosp. Di Paolo osvrnuo se na član 5. Sjevernoatlantskog ugovora koji je osnova Saveza i solidarnosti između zemalja članica.

Ponovljena je otvorenost NATO-a svim demokratijama koje su spremne preuzeti odgovornost i žele doprinijeti zajedničkoj sigurnosti i stabilnosti, što je potrebno radi što efikasnijeg suprotstavljanja novim svjetskim prijetnjama, kao što su: terorizam, širenje oružja za masovno uništavanje, ali i izazovi kao što su energetska sigurnost, klimatske promjene, nestabilnost slabih i `neuspjelih` država. U takvoj konstelaciji ukazuje se i potreba za jačom saradnjom NATO-a i Rusije zasnovane na Sporazumu o osnovima saradnje NATO-Rusija i Rimske deklaracije iz 2002. godine. Rimska deklaracija potvrdila je potrebu za Novim strateškim konceptom, nagoviještenim još 1999. godine na Washingtonskom samitu, održanom povodom 50. godišnice NATO-a.

Na prethodnom samitu u Strasbourg – Kehl izabran je novi generalni sekretar dr. Rasmussen, bivši premijer Danske, koji je ocijenjen kao snažna politička figura s dobrim odnosima sa svjetskim političkim liderima.

Novi sigurnosni koncept nije revizija prethodnog Strateškog koncepta, već predstavlja sasvim novi strateški koncept, s obzirom da teška pitanja s kojima se Savez suočava nameću potrebu gledanja u budućnost. Dakle, proces definiranja novog Strateškog koncepta podjednako je značajan kao i sam strateški koncept. Ovaj važni proces vodit će generalni sekretar NATO-a, a sam proces će, u odnosu na prethodne, biti će otvoren za vanjske aktere, kao što su: civilno društvo, pojedinci, kao i svi oni koji razmišljaju na drugačiji način od direktnih učesnika Saveza, unoseći pritom različite senzibilitete, jer novi izazovi koji su pred Savezom ne poznaju granice.

Gosp. Di Paola naglasio je potrebu vizionarskog sagledavanja narednih 60. godina djelovanja NATO-a na osnovu pažljive rekapitulacije historije djelovanja Saveza u prethodnih 60. godina njegovog postojanja, s osnovnom odrednicom zaštite vrijednosti člana 5. Sjevernoatlantskog sporazuma. Na kraju je citirao predsjednika Gorbachova koji je jednom prilikom rekao da "će one koji stignu kasno život natjerati da plate". U tom smislu i Savez mora nastaviti štiti i braniti vrijednosti slobode i demokratije na kojima je i zasnovan. Gosp. Paolo je učesnicima skupa poručio da "ne smijemo sebi dozvoliti da stignemo kasno kako bismo izbjegli da Savez plati cijenu historije".

Gosp. Giulio Andreotti, doživotni senator i bivši premijer Italije, kao učesnik dešavanja koja su dovela do nastanka Saveza, potcrtao je i važnost člana 2. Sjevernoatlantskog sporazuma, gdje se navodi da saradnja između zemalja članica Saveza nije samo vojne, već i naučne, kulturne i opće političke prirode.

Gosp. Lech Wałęsa, bivši predsjednik Poljske, govorio je o izmijenjenim okolnostima u kojima je NATO djelovao nekad i sad. Iz bipolarnog geopolitičkog realizma svijet je prešao u sferu višepolarnosti koja nameće potrebu redefiniranja uloge NATO-a. Međutim, danas kao i nekada, osnovna pokretačka snaga su vrijednosti slobode i demokratije koje trebaju snažne pokretače i liderstvo. Kao primjer navodi bezizlaznost Hladnog rata gdje je dugo vremena atomski rat percipiran kao jedini način da se nešto promijeni. Međutim, konkretno, narod u Poljskoj tražio je promjene i lideri su to prepoznali, te su postavili pitanje kako staviti tačku na tadašnji sistem koji je bio loš. Gosp. Wałęsa dalje je naglasio da su u osnovi duhovne vrijednosti te koje su dovele do ukidanja bipolarnog svijeta. Danas kao i tada, ti intelektualni i materijalni potencijali garancija su za sadašnju generaciju da može sagraditi bolju Evropu i bolji svijet.

Gosp. Massimo D'Allema, parlamentarc i bivši premijer Italije, naglasio je da je Savez našao načina da se prilagodi novim međunarodnim okolnostima nastalim prestankom Hladnog rata, te je uključio zemlje Istoka u svoje strukture i proširio svoje aktivnosti na područje uspostave i održanja mira, pod odgovornošću i u saradnji s OUN. Naglasio je da Savez nije demokratski samo zato što propagira demokratske vrijednosti, već i zbog paritetne saradnje između zemalja koje imaju različite ekonomske, vojne i političke kapacitete. Saradnju između NATO-a i sistema UN-a ocijenio je ključnom za sigurnost i međunarodni legitimitet. Kao nekadašnji lider Komunističke partije Italije 1999. godine učestvovao je u proslavi 50. godišnjice NATO-a. Istom prilikom je i tadašnji poljski premijer Kwasniewski primijetio da među učesnicima Samita ima i bivših članova Politburoa, što je nazvao velikom promjenom i velikim uspjehom Saveza.

Naglasio je da danas nijedan "voluntaristički" savez ne može zamijeniti esencijalnu ulogu Atlantskog saveza, njegovu legitimnost koja se zasniva na međusobnoj saradnji demokratskih zemalja svijeta, u čijoj je osnovi saradnja SAD-a i Evrope. Gosp. D'Allema podsjetio je na potrebu da Savez gleda na Istok, prema zemljama koje imaju aspiracije za članstvo u Savezu, čija se legitimnost ne može osporavati izgovorom o potrebi pomirenja procesa proširenja s općim zahtjevima sigurnosti i suradnje.

Gosp. Giorgio La Malfa, italijanska delegacija pri PSNATO-a, podsjetio je na Jean Moneta koji je smatrao da se model EU može primijeniti i na NATO. On je vjerovao da EU ne može ostati

bazirana samo na dobroj volji, već da su potrebna pravila, te da je iskustva potrebno pretočiti u naslijeđe.

Prilikom obilježavanja 60. godišnjice NATO-a čuli su se i stavovi predstavnika Engleske o nejednakoj raspodjeli tereta i obaveza u Savezu, o čemu svjedoči i broj ranjenih i poginulih vojnika u operacijama u Iraku i Afganistanu. Također su dodali da je broj poginulih engleskih vojnika sada gotovo izjednačen u Afganistanu i Iraku.

U nastavku je naglašeno da novi vojni koncept NATO-a mora biti otvoren za konsultacije parlamenata zemalja članica, a ne biti dogovorani u civilnoj službi NATO-a. Zemlje članice imaju pravo da utiču na izbor dužnosti i prioriteta koje odabire NATO za narednih pet-šest godina, kao i sredstava kojima će se postići zacrtani ciljevi, za što je prije svega potrebna politička predanost.

Predstavnik Palestine pozvao je NATO da se uključi u pitanja sigurnosti i stabilnosti u Palestini. Podsjetio je na Konferenciju u Anapolisu gdje je zaključeno da okupacija Palestine mora prestati. Predložio je rješenje koje će podržati PSNATO-a u duhu ljudskih prava i poštivanja međunarodnih obaveza, te je pozvao Savez pismenim putem da se opredijeli i izjasni ne samo o situaciji u njihovom dijelu svijeta, već i šire. Na kraju je predstavnik Palestine pozvao delegaciju NATO-a da posjeti Palestinu u svrhu doprinosa međunarodnom miru i stabilnosti.

U nastavku je zaključeno da će novi vojni koncept NATO-a morati sačuvati vojne i kapacitete za brzu reakciju.

Izražena je i potreba jače saradnje s Ruskom Federacijom.

Rečeno je da je potrebno boriti se protiv terorizma ne samo oružjem, već i otvorenim pristupom, pri čemu je ponovo istaknut značaj saradnje s Rusijom.

Naglašeno je i to da NATO ne predstavlja vojni savez s političkim kapacitetima, već politički savez s vojnim kapacitetima.

Istaknut je i velik uticaj ekonomskih prilika na sigurnosne izazove. Kao primjer navedena je velika kriza 30-ih godina prošlog stoljeća, koja je omogućila stupanje na scenu totalitarnih režima. Time je u neposrednu vezu doveden ekonomski prosperitet s razvojem demokratije. Ocijenjeno je da je nedavna intervencija vlada demokratskog svijeta smanjila učinak globalne recesije sa 9% na 3%, čime je izbjegnuta katastrofa. Međutim, i pored toga, očekuje se porast nezaposlenosti od 20 na 30%. Ipak, istaknuto je, čak i u takvim okolnostima ne smije se izgubiti iz vida segment očuvanja okoliša, te činjenica da sam profit ne može biti indikator razvoja već se moraju dodatno uzeti u obzir društvene i posljedice za okoliš.

Neki od predstavnika osvrnuli su se i na ESDP – Evropsku sigurnosnu i odbrambenu politiku, te potrebu da ona bude usklađena sa Strateškim konceptom NATO-a, kako ne bi bilo kompeticije i dupliranja uloga, što bi moglo dovesti do marginalizacije zemalja koje su članice NATO-a, a nisu članice EU. Zaključeno je da demokratija može uspjeti samo zajednički na oba kontinenta: evropskom i američkom.

Podvučeno je da se NATO sve ove godine svog postojanja uspio promijeniti i prilagoditi novim izazovima i međunarodnim prilikama, što je ocijenjeno kao njegova najveća prednost.

Samit u Strasbourghu ponovio je nedjeljivost NATO-a i njegove prvobitne uloge, kao kamena temeljca evropske sigurnosti. Koncept je izmijenjen ali je logika ostala nepromijenjena, a to je očuvanje političke demokratije i slobodnog tržišta kao zajedničkih vrijednosti.

Novi strateški koncept trebalo bi da bude usvojen na samitu NATO-a 2010. godine. U međuvremenu, uloga parlamentaraca ocijenjena je ključnom, s obzirom da su oni glavni kanal za komuniciranje NATO-a sa svojim građanima. U tom smislu i predsjednik PSNATO-a i delegacije SAD-a pri NATO-u gosp. John Tanner, u svom obraćanju na Samitu u Strasbourgh-Kehlu, istakao je da parlamentarci imaju ključnu ulogu u funkcioniranju Saveza. Oni

odobravaju odbrambene budžete, učešće vojnih snaga u operacijama, ratificiraju sporazume i amandmane na sporazume. U tom smislu, zaključeno je da parlamentarci mogu pomoći u objašnjavanju uloge i misije NATO-a njihovoj javnosti i na taj način otkloniti njene sumnje.

Izveštaj sačinio
Dejan Vanjek
šef Odjela za multilateralne odnose

Izveštaj odobrio
Ivo Miro Jović
delegat u Domu naroda

Dostaviti:

- naslovu
- Kolegiju Sekretarijata
- Sektoru za međunarodne odnose i protokol